

Handläggare
Krister Stralström, 08 508 29 758

Till
Kommunstyrelsen

Reviderad Klimat- och energistrategi 2020-2045 för Stockholms län

Svar på remiss från Kommunstyrelsen KS 2019/1053

Sammanfattning

Länsstyrelserna har regeringens uppdrag att med ett långsiktigt perspektiv främja, samordna och leda det regionala arbetet kring energiomställning och minskad klimatpåverkan. Som ett led i detta uppdrag har Länsstyrelsen för Stockholms län tagit fram Reviderad klimat och energistrategi 2020-2045.

Koncernledningen tillsammans med dotterbolagen anser att klimat- och energistrategin på ett bra sätt beskriver nuläget och de utmaningar länet står inför för att uppnå netto-noll utsläpp 2045 och att strategin pekar ut de fyra mest prioriterade områdena på ett tydligt och bra sätt. Däremot anser koncernledningen att strategin, som ska utgöra ett ramverk och peka ut riktningen för det gemensamma arbetet i länet, saknar konkreta förslag på mål, åtgärder och uppföljning samt att gränsdragningen och förhållandena mellan det klimatarbete och de mål som tagits fram av Länsstyrelsen, Region Stockholm och respektive kommun behöver förtydligas/rangordnas.

Enligt koncernledningen bör Region Stockholm och Länsstyrelsen sammankoppla Klimatfärdplan 2050 och strategin för Klimat- och energistrategi tydligare. Koncernledningen anser att det är svårt att utifrån strategin förstå relationen mellan Länsstyrelsens samverkansforum Klimatsamverkan Stockholm och den regionala miljö- och samhällsbyggnadsdialogen. Enligt koncernledningen bör uppföljningar och konferenser samordnas med uppföljningen enligt regionens Klimatfärdplan 2050.

Ärendet

Länsstyrelserna har regeringens uppdrag att med ett långsiktigt perspektiv främja, samordna och leda det regionala arbetet kring energiomställning och minskad klimatpåverkan. Som ett led i detta uppdrag har Länsstyrelsen för Stockholms län tagit fram Reviderad klimat- och energistrategi 2020-2045.

Strategin identifierar fyra områden som särskilt viktiga att arbeta med för att länet ska nå netto-noll utsläpp: Transporter och resande, Energiförsörjning, Samhällsplanering och bebyggelse samt Konsumtion.

Strategin utgår från Sveriges nationella klimat- och energimål. 2017 beslutade riksdagen att införa ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige med målet att senast 2045 nå netto-noll utsläpp av växthusgaser, för att därefter nå negativa utsläpp. Den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFSS 2050, syftar också till att nå de nationella klimatmålen till 2045. Utöver dessa mål finns ett konsumtionsmål i RUFSS 2050.

Kärnan i strategin är en aktiv samverkan. Strategin ska också fungera som ett ramverk att förhålla sig till i arbetet med att uppnå de nationella klimat- och energipolitiska målen. Den beskriver nuläget och visar vilka utmaningar som länet behöver hantera för att uppnå netto-noll utsläpp av växthusgaser till senast 2045. Strategin vänder sig huvudsakligen till länets offentliga aktörer. Länsstyrelsen föreslår bildandet av Klimatsamverkan Stockholm, där arbetet leds gemensamt av Länsstyrelsen, Region Stockholm, Kommunförbundet StorSthlm och Trafikverket Region Stockholm. Klimatsamverkan bör ske på strategisk nivå inom ramen för den befintliga Miljö- och samhällsbyggnadsdialogen.

Kommunstyrelsen har remitterat *Reviderad Klimat- och energistrategi 2020-2045 för Stockholms län KS 2019/1053* till bl. a. Stockholms Stadshus AB, som i sin tur remitterat vidare till dotterbolagen Stockholm Vatten och Avfall, Stockholms Hamn, Familjebostäder, Svenska Bostäder, Stockholmshem och Stockholm Parkering. Nedan följer en redovisning av bolagens remissvar i huvudsak. Remissvaren i sin helhet återfinns i bilagorna.

Underremiss

Stockholm Parkerings remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Bolaget anser att regionen bör verka för en förändring av beskattningsreglerna för egen genererad solkraft. Idag får fastighetsägaren endast nyttja egengenererad energi inom sin egen fastighet. Detta regelverk borde revideras så att bolaget får nyttja energin som genereras inom hela sitt fastighetsbestånd, utan att energiskatt ska betalas för aktuell förbrukning.

Bolaget anser att regionen bör föra en dialog med nätägare om att prioritera uppgraderingar av befintliga elserviser i befintliga parkeringshus/garage för att förenkla den succesiva övergången av befintliga fordonsflottan mot el/hybrid fordon. Bolaget anser vidare att regionen bör verka för att infartsparkeringar skapas vid de stora trafiklederna för att arbetande och besökare som färdas till och från regionen, kan byta färdmedel från egna bilar till kollektivtrafik på ett smidigt sätt. (*bilaga 1*)

Stockholmshems remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stockholmshem är övergripande positivt till strategin och de utpekade strategiska områdena. Bolaget ser även positivt på att betydelsen av samverkan lyfts fram och hanteras i strategin.

Förslagsvis så bör dock strategin syfta till att integrera klimatfrågor i samtliga beslut som påverkar länets utveckling, inte begränsas till de utpekade fokusområdena.

Övergripande skulle det också med fördel klargöras i strategin vilka resultat samverkan mellan aktörerna ska uppnå.

Digitaliseringens påverkan på strategins kärnfrågor bör utvecklas i dokumentet. Digitaliseringen kan innebära stora möjligheter, men även negativ påverkan på utvecklingen. Till exempel finns stora möjligheter i att öka resurseffektiviteten i byggprocessen genom digitala processer och verktyg, samtidigt som en mer digitaliserad konsumtion kan öka handel och transporter om utmaningen inte adresseras av samhällets aktörer.

Transporter och resande

För att nå klimat och energi-målen anger strategin att transportsystemet behöver: ökad transporteffektivitet, öka andelen energieffektiva och fossilfria fordon och farkoster samt öka andelen förnybara drivmedel. Stockholmskem anser att planering och incitament i första hand ska syfta till att minska antalet transporter i absoluta termer. Det bör vara den första punkten att adressera. Som strategin omnämner bör ökad elektrifiering även ta effektsituationen i beaktande, både kort- och långsiktigt. Det finns behov av samverkan inom detta område, som inkluderar utvecklandet av nya affärsmodeller för att möjliggöra en skyndsam omställning.

Energiförsörjning

För att öka den lokala förnyelsebara elproduktionen är det av vikt att möjliggöra ökad produktion både genom kraftvärme, sol men även vind. Det är även viktigt att samverkan mellan aktörer skapar nya affärsmodeller för att på så sätt hantera utmaningen med effekttillgång och klimatpåverkan från el, men även värme. Lokala samarbeten mellan Stockholm Exergi och de kommunala bostadsbolagen pågår i dagsläget i dessa frågor.

Samhällsplanering och bebyggelse

Som strategin lyfter fram så är det viktigt att beakta arbetet med att minska klimatutsläppen relaterat till byggnation. Klimatpåverkan från byggnation är ett viktigt område för Stockholmskem i vårt hållbarhetsarbete. Vi vill dock poängtera att även om främsta fokus för tillfället är klimatpåverkan från nyproduktion av bostäder, så bör även klimatpåverkan från ombyggnation beaktas ur ett livscykelperspektiv(LCA). Det finns även en stor potential i att energieffektivisera det befintliga byggda beståndet, men även denna effektivisering bör inte ske på bekostnad av klimatet ur ett LCA perspektiv.

Konsumtion

Avsnittet föreslås lägga större fokus på inköp och användning av material och tekniker vid byggande och förvaltning med en lägre klimatpåverkan. Som strategin poängterar så har byggnationen av hus en större miljöpåverkan än driftfasen. Vidare har strategin en möjlighet att konkretisera hur samverkan kan ske för att utveckla hur aktörer i länet adresserar klimatfrågan i leverantörsleden av de material och produkter vi köper in, för byggande såväl som annan verksamhet. (bilaga 2)

Stockholm Vatten och Avfalls remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Avsnittet ”Samhällsplanering och byggnader” har ett stort fokus på bostäder, vilket är rätt då bostäder är den största delen av byggnaderna. Dock kommer infrastrukturtjänster behöva byggas ut i samma takt som bostäderna, vilket innebär att ett större fokus även behöver läggas på övriga byggnader och anläggningar för att säkerställa att byggtekniker används som reducerar klimatpåverkan.

Bolaget håller helt med om att vårt samhälle måste ställa om till en cirkulär ekonomi och att avfall är en resurs. Här behövs gränsöverskridande samarbeten mellan många branscher för att kunna säkerställa ett cirkulärt flöde, från tillgång till efterfrågan. Här behövs hjälp och stöd från övergripande organisationer i vårt samhälle, för att få till dessa samarbeten och flöden, då det är tungt för en organisation att driva dessa frågor.

Bolaget önskar en tydligare definition av vad målet netto-noll utsläpp av växthusgaser innebär. Definitionen är viktig för att bolaget ska kunna genomföra rätt aktiviteter och kunna beräkna på rätt sätt. (*bilaga 3*)

Familjebostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Familjebostäder anser att Länsstyrelsens förslag att bilda ”Klimatsamverkan Stockholm” är bra. Samverkan mellan kommuner och regionala aktörer är en absolut förutsättning för ett gott resultat och för att nå klimat- och energimålen. Familjebostäder delar Länsstyrelsens uppfattning att de mest väsentliga strategiska utmaningarna för att länet ska uppnå netto-noll utsläpp finns inom områdena ”Transporter och resande”, ”Energiförsörjning”, ”Samhällsplanering och bebyggelse” samt ”Konsumtion”.

Familjebostäder lämnar nedan synpunkter på förslaget i de delar som direkt berör bolaget och där bolaget identifierat förslag på kompletteringar. Bl. a efterfrågar bolaget samsyn mellan länets kommuner i fråga om klimatkrav vid bostadsbyggande.

Transport och resande

Bolaget föreslår att utpekade områden kompletteras med ”Minskat transportbehov”, som enligt bolaget är ett ytterligare viktigt område att beakta för att omställning av transportsystemet ska ske.

Energiförsörjning

Ökad elproduktion kräver ekonomiska incitament för producenter att tillhandahålla effekt. Därför behöver andra typer av abonnemang och affärsmodeller utvecklas. Bolaget vill framhålla att även effektfrågan för fjärrvärme är viktig, för att styra mot miljövänligare bränsleslag. Bolaget vill understryka behovet att det skapas affärsmodeller som premierar t. ex minskat toppeffektuttag, både avseende el och fjärrvärme.

Samhällsplanering och bebyggelse

Bolaget delar uppfattningen att det finns potential att väsentligt minska klimatutsläppen vid bostadsbyggande. Genom att beräkna klimatavtrycket från byggproduktion genom LCA (livscykelanalys) kan relevanta krav ställas på materialval och klimatpåverkan. Boverket har som regeringsuppdrag från 19 juni 2019 att förbereda införande av krav på redovisning av klimatdeklaration vid uppförande av byggnader. Länets kommuner bör eftersträva samsyn i fråga om klimatkrav för bostadsbyggande. (*bilaga 4*)

Stockholms Hamns remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stockholms Hamnar delar strategins analys, att det främst är inom områdena transporter och resande, energiförsörjning, samhällsplanering och bebyggelse samt konsumtion som de klimatpåverkande utsläppen behöver minska. I och med att strategin utgör ett ramverk och ska peka ut riktningen för det gemensamma arbetet i länet, saknar strategin konkreta förslag på åtgärder inom dessa områden. Stockholms Hamnar ser det därför som viktigt att underliggande handlingsplaner ligger i linje med strategin och att de

omfattar tydliga och tillräckliga åtgärder för de förbättringar som krävs inom klimat- och energiområdet.

Stockholms Hamnar instämmer helt i strategins slutsats att en aktiv samverkan är kärnan i det fortsatta arbetet. Förslaget att bilda *Klimatsamverkan Stockholm* ser därför Stockholms Hamnar som ett av strategins viktigaste förslag, men det är angeläget att formerna för samverkan blir tydligare än idag med tanke på att det finns flera andra styrdokument och samverkansformer på kommunal, regional och nationell nivå. Det är särskilt viktigt att tydliggöra gränsdragningen mellan länsstyrelsens klimatarbete och klimatarbetet inom den nybildade Region Stockholm. (*bilaga 5*)

Svenska Bostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Svenska Bostäder har tagit del av de strategiska utmaningarna inom de områden som berör bolaget ”Transporter och resande”, ”Energiförsörjning”, ”Samhällsplanering och bebyggelse” samt ”Konsumtion”. Bolaget anser att dessa avsnitt i strategin är väl genomarbetade och delar bedömningen om vad som krävs för att uppnå netto-noll utsläpp i dessa verksamheter. Svenska Bostäder skulle dock se att strategin kompletteras med några synpunkter.

- Övergripande bör det i strategin klargöras vilka resultat samverkan mellan aktörerna ska uppnå, samt hur strategin kan konkretiseras för att uppnå resultat.
- Digitaliseringens påverkan på strategins kärnfrågor bör utvecklas i strategin.
- Bolaget anser att planering och incitament för transporter i länet kan lyftas fram ytterligare i strategin, utöver det omnämmande som görs nu, så att de är i linje med klimatmålen på ett tydligare sätt. (*bilaga 6*)

Koncernledningens synpunkter och förslag

Koncernledningen anser att klimat- och energistrategin på ett bra sätt beskriver nuläget och de utmaningar länet står inför för att uppnå netto-noll utsläpp 2045. Strategin pekar ut de fyra mest prioriterade områdena Transporter och resande, Energiförsörjning, Samhällsplanering och bebyggelse samt Konsumtion på ett tydligt och bra sätt.

Enligt koncernledningen bör området Transporter och resande kompletteras med vad som kan göras för att minska transportbehovet. Även området digitalisering och dess potential bör belysas ytterligare.

Koncernledningen anser att strategin saknar tydlighet kring vad som förväntas av de olika aktörerna, såväl offentliga som privata. Det saknas även tydlighet kring vad som kan förväntas utföras inom de statliga verken och bolagen fram till 2045 gällande allt ifrån investeringar och förändringar i regelverk till eventuell beskattning.

Strategin sammanfattas i en åtgärd om att bilda Klimatsamverkan Stockholm, där arbetet leds gemensamt av Länsstyrelsen, Region Stockholm, Kommunförbundet StorSthlm och Trafikverket Region Stockholm. Det framgår även att klimatsamverkan bör ske på strategisk nivå inom ramen för den befintliga Miljö- och samhällsbyggnadsdialogen. Koncernledningen anser att förslaget om samverkan inom klimat- och energifrågor är bra. Dock uppfattas detta enskilda initiativ som en liten åtgärd för att kallas strategi och

som dessutom ska svara på alla de strategiska utmaningarna som tas upp i strategin. Vanligtvis innehåller en strategi en plan med åtgärder för att uppnå ett visst mål. Målet i denna strategi symboliseras med den visionstext som inleder strategin, men om planen för att uppnå strategin mynnar ut i att ett samverkansforum ska skapas som ska ledas gemensamt utan något egentligt beslutande mandat eller överordnad styrning kommer det troligtvis inte hjälpa länet nå slutmålet.

Koncernledningen anser att det är svårt att utifrån strategin förstå relationen mellan Klimatsamverkan Stockholm och den regionala miljö- och samhällsbyggnadsdialogen. Hur ska de relatera till varandra, ska något forum vara underliggande något annat, eller ska de samexistera vid sidan av varandra.

I strategin nämns att det krävs regelbunden uppföljning gällande länets huvudsakliga utmaningar kring transporter och energiförsörjning, det ska även äga rum regelbundna konferenser och seminarier. Koncernledningen anser att dessa uppföljningar och konferenser bör samordnas med uppföljningen enligt regionens klimatfärdplan 2050.

Klimat- och energistrategin är också svår att placera vad gäller betydelsen av dokumentet. Hur ska detta dokument rangordnas i förhållande till till regionens klimatfärdplan samt kommunernas och företagens egna klimat- och energistrategier? Koncernledningen anser att Region Stockholm och Länsstyrelsen bör ha sammankopplat Klimatfärdplan 2050 och strategin för Klimat- och energistrategi tydligare.

Sammantaget anser koncernledningen att strategin, som ska utgöra ett ramverk och peka ut riktningen för det gemensamma arbetet i länet, saknar konkreta förslag på mål, åtgärder och uppföljning samt att gränsdragningen och förhållandena mellan det klimatarbete som görs och de mål som tagits fram av Länsstyrelsen, Region Stockholm och respektive kommun behöver förtydligas/rangordnas.

Krister Schultz
Vice VD

Bilagor

1. Stockholm Parkerings underremissvar
2. Stockholmshems underremissvar
3. Stockholm Vatten och Avfalls underremissvar
4. Familjebostäders underremissvar
5. Stockholms Hamns underremissvar
6. Svenska Bostäders underremissvar

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Krister Schultz, Vice VD	2019-08-27